

**Matti Kõrkkõ – kadonneen savottaelämän ja
Kemijokivarren maalaisyhteisõjen kuvaaja**

Itse Matti Kõrkkõ on pystykorvaa rapsuttava mies, joka pitelee mandoliinia. Kuvassa myös pikkuveli Uuno ja Vilho Sutinen, jolla on koiranpentu sylissään. Kuva Matti Kõrkkõ / Kotiseutuyhdistys Rovaniemen Totto.

Valokuvaan tallentui iloinen, maanläheinen hetki, kun kaksi miestä, poika, koira ja koiranpentu ovat asettautuneet hirsitalon eteen. Miehet, nimeltään Vilho Sutinen (vas.) ja Matti Kõrkkõ, ovat juhlavasti pukeutuneita samankaltaisiin vaatteisiin, toisella on solmio kaulassa ja kiillotetut saappaat, Matilla mandoliini kädessä. Hänen pikkuveljensä Uunokin lienee parhaimmissaan.

Valokuvaajana toiminut Matti Kõrkkõ asetti kuvassa olevat ihmiset ja koirat ryhmäkuvaan, ja asettautui siihen itsekin. Ehkä hän käytti kameran itselaukaisijaa tai joku muu painoi suljinta. Kuva jää arvoitukseksi, emmekä enää saa tietää, mistä juhlasta oli kysymys, mutta mitä ilmeisemmin Kõrkkõ soitti siellä mahdollisesti mandoliinia. Kuvassa hän vaikuttaa iloiselta ja avoimelta ihmiseltä. Hänen on kerrottu olevan luonteeltaan ystävällinen ja lapsirakas, ja tämän kuvan nähtyämme tiedämme, että hän piti myös eläimistä – siitä kertoo sekin, että häneltä löytyy paljon valokuvia kyläläisten ja eläinten yhteiselosta.

Kuva on Kotiseutuyhdistys Rovaniemen Totto ry:n Matti Kōrkkön (1910–1977) valokuvakokoelmasta. Kōrkkö toimi kasöörinä savotoilla, ja lisäansioikseen hän kuvasi metsätyöelämää ja elämää ympärillään: henkilö- ja ryhmäkuvia, rakennuksia, erilaisia juhlia sekä tilannekuvia maataloustöistä. Myös arkiset askareet olivat hänen kameransa kohteina. Kōrkkö oli yksi kyläkuvaajista, jotka harjoittivat maaseudulla valokuvausta varsinaisen ammattinsa ohella. Heille valokuvaus ei ollut pääasiallinen ammatti, toisin kuin esimerkiksi kiertävillä valokuvaajilla, mutta he erosivat valokuvauksen harrastajista kuvaamalla myös muuta kuin välitöntä perhepiiriään.

Matti Kōrkkö asui Rovaniemen maalaiskunnassa Muurolan Louejärvellä, ja hän kuvasi Kemijokivarren kylissä 1920–1950-luvuilla. Hänen ottamistaan valokuvista paistaa yhteisöllisyys; kuvat ovat merkittäviä niin paikallisesti kuin myös osana Lapin valokuvauksen historiaa. Esimerkiksi Nätti-Jussi, kuuluisa jätkä ja tarinaniskijä, viihtyi Louejärven pirtissä ja asettui Kōrkkön kuvattavaksi pihapiirissä kasvavan tuuheaoksaisten sembramännyn eteen. Hän pyysi poseeraamaan useita muitakin kuvattaviaan saman puun eteen. Valokuvat hän kehitti samaisen pihan maakellariin rakennetussa pimiössä.

Matti Kōrkkön kuvaamat lasinegatiivit unohtuivat. Meidän on kiittäminen muurolalaista Viljo Huttua, joka löysi ne ulkopuolisen vihjeen perusteella Louejärveltä asumattoman talon, vanhan Kōrkkön, vintiltä muhien seasta vuonna 1992. Hän otti ne Kōrkkön jälkeläisen avustamana talteen. Huttu oli valokuvauksen harrastaja, ja hän kopioi osasta negatiiveja valokuvavedoksia ja järjesti kuvien tunnustustilaisuuksia. Myöhemmin Huttu kääri lasinegatiivit sanomalehtipaperiin ja pakkasi laatikkoon, joka jäi hänen pihavarastoonsa aina vuoteen 2017 saakka.

Negatiivit löydettiin tavallaan uudelleen LC Rovaniemi / Alakemijoki ry:n hallinnoiman *Nätti-Jussi* -hankkeen yhteydessä 2017–2018. Ne vietiin Lapin yliopistoon ja sieltä edelleen Lapin maakuntamuseoon, jossa käärot avattiin. Toisen negatiivierän lahjoitti Matti Kōrkkön poika Arvo vuonna 2018. Graafisen suunnittelun opiskelija Hilja Paloniemi aloitti Lapin yliopiston rahoituksella assistenttina maakuntamuseossa, ja hän puhdisti, digitoi, luetteloi ja arkistoi negatiivit. Digitointi ja kuvien tunnistaminen jatkuivat vielä seuraavan vuoden aikana.

Matti Kōrkkön valokuvakokoelma on laaja: negatiiveja on 2230 kappaletta, joista suurin osa lasinegatiiveja. Hänen lapsensa lahjoittivat tämän arvokkaan aineiston Kotiseutuyhdistys

Rovaniemen Totto ry:lle. Negatiiveja säilytetään Lapin maakuntamuseossa, ja valokuvat on tallennettu Lapin maakuntamuseon *Cumulus*-tietokantaan kaikkien katsottavaksi.

Laajasta valokuva-aineistosta nousee dokumentaarisuuden ohella – ja siihen liittyen – valokuvallisesti merkittäviä helmiä, arvokkaita otoksia. Matti Kōrkön ottamat valokuvat ikään kuin loihtivat esiin mennyttä aikaa, entisiä elinkeinoja ja elämäntapaa, arkielämän historiaa – taitavasti tehdyn digitaalisen kuvankäsittelyn myötä.

Totto-kalenterin kuvituksena Kōrkön valokuvia on käytetty jo kolme kertaa: *Suomenhevosen kunniaksi* 2019, *Kahavia ja muita iloja* 2020 ja *Kyläläisiä ja kotieläimiä* 2021. Seuraava, metsätyöhön liittyvä Totto-kalenteri 2022 tullaan myös koostamaan hänen ottamistaan valokuvista. Useita Kōrkön kuvia on julkaistu myös *Nätti-Jussi – elämä ja tarinat* -kirjassa (2019).

Laajemmin julkisuuteen nousevat Matti Kōrkön valokuvat ja persoona dokumenttielokuvassa *Nätti ja Matti* (2021), jonka on käsikirjoittanut ja ohjannut Heikki Huttu-Hiltunen.

Dokumenttielokuvan työryhmä sai tutustua hankkeen aineistoon, ja varmistui, että siitä tulisi merkittävä dokumenttielokuva. Elokuva kertoo Nätin eli metsätyömies Nätti-Jussin ja Matin elämäntarinoiden kautta siitä vaiheesta, kun metsätöitä tehtiin vielä ihmisvoimin. Oman sävynsä tarinalle antavat Matti Kōrkön kirjeet rintamalta, jotka tosin ovat tuhoutuneet mutta rekonstruoitu hänen lastensa kertomusten perusteella.

Artikkeli on julkaistu Totto XXI (2021).

Lähteet

Anni Wallenius vastaa kysymykseen kyläkuvaajista. Suomen valokuvataiteen museo. <https://www.kysymuseolta.fi/valokuvataiteenmuseo/#!id=398> Luettu 27.3.2021.

Matti Kōrkön valokuvakokoelma <https://www.totto.fi/kokoelmat/matti-korkon-valokuvakokoelma/.fi> Luettu 4.4.2021.

Nätti-Jussi -hanke pelasti merkittävät lasinegatiivit. <https://www.ulapland.fi/news/Natti-Jussi-hanke-pelasti-merkittavat-lasinegatiivit/38013/122ffcc2-cd08-41d0-8d05-cbb7c246fefd> Luettu 4.4.2021.

Nätti ja Matti -dokumenttielokuvan kotisivut www.nattijamatti.fi Luettu 27.3.2021.